



Sygn. akt I CSK 45/16

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 26 stycznia 2017 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Marta Romańska (przewodniczący)

SSN Józef Frąckowiak

SSN Agnieszka Piotrowska (sprawozdawca)

w sprawie z powództwa Z. spółki z o.o.

z siedzibą w Z.

przeciwko Skarbowi Państwa - Prezesowi Sądu Rejonowego w T.

o zapłatę,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej

w dniu 26 stycznia 2017 r.,

skargi kasacyjnej strony powodowej od wyroku Sądu Apelacyjnego w [...]

z dnia 24 września 2015 r., sygn. akt I ACa .../14,

**uchyla zaskarżony wyrok i sprawę przekazuje Sądowi
Apelacyjnemu w [...] do ponownego rozpoznania
i orzeczenia o kosztach postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 27 maja 2014 r. Sąd Okręgowy w T. oddalił powództwo „Z. ” sp. z o.o. przeciwko Skarbowi Państwa - Sądowi Rejonowemu w T. o zasądzenie kwoty 147 156,52 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 1 sierpnia 2010 r. tytułem naprawienia szkody wynikającej ze stwierdzonej - postanowieniem Sądu Okręgowego w T. z dnia 11 sierpnia 2011 r. (I S 7/11) - przewlekłości postępowania Sądu Rejonowego w T. w nadzorze nad egzekucją prowadzoną na rzecz powoda jako wierzyciela przez Komornika Sądowego przy Sądzie Rejonowym w T. w sprawie o sygn. akt I Km .../04.

Sąd pierwszej instancji ustalił, że w dniu 17 maja 2004 r. powód złożył do komornika sądowego przy Sądzie Rejonowym w T. wniosek o wszczęcie egzekucji przeciwko dłużnikowi Fabryce [...] sp. z o.o. w T.. Nadzór nad egzekucją z nieruchomości dłużnika, prowadzoną przez Komornika Sądowego przy Sądzie Rejonowym w T., sprawował Sąd Rejonowy w T. (I Co .../04). Postanowieniem z dnia 17 czerwca 2010 r., Sąd ten przysądził prawo użytkowania wieczystego nieruchomości dłużnika na rzecz nabywców licytacyjnych, zaś postanowieniem z dnia 18 listopada 2010 r. zatwierdził plan podziału sumy uzyskanej z egzekucji z nieruchomości. Przypadająca powodowi kwota 2 182 010,37 zł została przekazana na rachunek bankowy dopiero w dniu 12 kwietnia 2012 r. wraz z odsetkami od tej sumy złożonej do depozytu sądowego.

Postanowieniem z dnia 11 sierpnia 2011 r. Sąd Okręgowy w T. rozpoznając skargę wierzyciela egzekwującego (powoda w niniejszej sprawie) na przewlekłość postępowania egzekucyjnego i sądowego, stwierdził przewlekłość postępowania w sprawie o sygn. I Co .../04 Sądu Rejonowego w T. w okresie od dnia 1 sierpnia 2010 r. i zasądził na rzecz skarżącego od Skarbu Państwa - Sądu Rejonowego w T. kwotę 3 000 zł oraz koszty postępowania w kwocie 500 zł, wskazując, że przewlekłość postępowania sądowego w sprawie o nadzór nad egzekucją z nieruchomości miała miejsce w okresie od dnia 1 sierpnia 2010 r. do dnia 2 czerwca 2011 r.

Sąd pierwszej instancji ustalił, że powód prowadzi działalność gospodarczą w zakresie produkcji naczip i przyczep o dużym stopniu materiałochłonności i kapitałochłonności, finansując ją z zaciąganych kredytów bankowych, głównie w [...] Banku Spółdzielczym oku, które to kredyty Sąd szczegółowo opisał. Na podstawie umowy z dnia 2 lutego 2012 r. ING Bank Śląski S.A. udzielił powodowi kredytu obrotowego w wysokości 2 000 000 zł na okres do dnia 30 września 2012 r.. Kredyt ten został spłacony przez przekazanie na rachunek bankowy powoda w tym banku kwoty 2 182 010,37 zł. z podziału sumy uzyskanej z egzekucji. Powód oparł dochodzone roszczenie na twierdzeniu, że gdyby nie miała miejsca stwierdzona przez Sąd Okręgowy przewlekłość postępowania wynosząca ogółem 306 dni, to otrzymałby należną mu z egzekucji kwotę 2 182 010,37 zł nie w dniu 12 kwietnia 2012 r., lecz 306 dni wcześniej, czyli w dniu 11 czerwca 2011 r., co pozwoliłoby powodowi na zmniejszenie stanu zobowiązań kredytowych oraz zaoszczędzenie kosztów obsługi kredytu zaciągniętego na cele prowadzonej działalności gospodarczej. W związku z przewlekłością postępowania powód poniósł więc szkodę w kwocie 172 400,34 zł stanowiącą koszt oprocentowania kredytu w kwocie 2 182 010,37 zł za okres od dnia 11 czerwca 2011 r. do 11 kwietnia 2012 r. Od kwoty 172 400,34 zł powód odliczył przekazane mu odsetki od depozytu sądowego za okres od dnia 6 czerwca 2010 do dnia 11 kwietnia 2012r. w kwocie 25 243,82 zł co dało ostatecznie żadaną przez powoda kwotę 147 156,52 zł. Powód złożył już w pozwie wniosek o dopuszczenie dowodu z opinii biegłego sądowego w celu weryfikacji zasadności tej kwoty, który to wniosek został oddalony przez Sąd Okręgowy. Oceniając ustalone fakty Sąd pierwszej instancji doszedł do przekonania, że powód nie wykazał przesłanek deliktowej odpowiedzialności odszkodowawczej pozwanego Skarbu Państwa, w szczególności istnienia normalnego związku przyczynowego między opóźnieniem w przekazaniu powodowi przypadającej mu należności z sumy uzyskanej z egzekucji, a zawarciem przez niego umowy kredytu. Sąd podniósł, że powód nie wykazał, że gdyby nie przewlekłość postępowania to kwotę uzyskaną z podziału sumy z egzekucji przeznaczyłby na spłatę zobowiązań z umów kredytowych. Nadto sama utrata możliwości korzystania przez wierzyciela z wyegzekwowanych na jego rzecz pieniędzy nie stanowi szkody majątkowej.

Zaskarżonym wyrokiem, Sąd Apelacyjny oddalił apelację powoda od wyroku Sądu Okręgowego, uznając za niezasadne zarzuty naruszenia art. 233 § 1 k.p.c., art. 217 w zw. z art. 227 k.p.c. art. 232 k.p.c., art. 328 § 2 k.p.c. oraz art. 6 k.c. Podzielił przeprowadzoną przez Sąd pierwszej instancji ocenę dowodów i ustalenia stanowiące podstawę faktyczną rozstrzygnięcia Sądu pierwszej instancji, aprobując także oddalenie przez ten Sąd wniosku powoda o dopuszczenie dowodu z opinii biegłego na okoliczność wysokości szkody poniesionej przez powoda. Sąd Apelacyjny nie uwzględnił ponowionego w apelacji wniosku o przeprowadzenie tego ostatniego dowodu. Nie podzielił także zarzutów naruszenia przez Sąd pierwszej instancji art. 361 § 1 k.c., art. 361 § 1 w zw. z art. 417¹ § 3 i art. 417 § 1 k.c. oraz art. 15 ustawy z dnia 17 czerwca 2014 r. o skardze na naruszenie praw strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu przygotowawczym prowadzonym przez prokuratora i postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki (Dz. U. Nr 179, poz. 1843).

W skardze kasacyjnej powód zarzucił naruszenie przepisów postępowania, tj. art. 217 § 1 i § 3 k.p.c. w zw. z art. 227, art. 232 i art. 278 k.p.c. w związku z art. 391 § 1 k.p.c. i art. 382 k.p.c., art. 232 zdanie drugie k.p.c. w zw. z art. 227 i art. 278 k.p.c., a to wszystko w związku z art. 391 § 1 k.p.c. i art. 382 k.p.c., 391 § 1 k.p.c., art. 378 § 1 k.p.c., art. 378 § 1 k.p.c. w zw. z art. 382 k.p.c., a także naruszenie prawa materialnego, tj. art. 361 § 1 i § 2 k.c. w zw. z art. 417¹ § 3 i art. 417 § 1 k.c. oraz art. 15 ustawy z dnia 17 czerwca 2004 r. o skardze na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu przygotowawczym prowadzonym przez prokuratora i postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki (Dz.U Nr 179 poz. 1843). Wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi Apelacyjnemu w [...] do ponownego rozpoznania i rozstrzygnięcia o kosztach postępowania kasacyjnego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

W sprawie została wykazana - stosownym postanowieniem Sądu Okręgowego- przewlekłość postępowania wynikająca z zaniedbań sądu w nadzorze nad prawidłowością postępowania egzekucyjnego, w wyniku której powód z niewątpliwą zwłoką otrzymał należną mu kwotę z egzekucji; należy więc

podzielić co do zasady stanowisko powoda, że uniemożliwiło to wykorzystanie tej kwoty - w okresie równym okresowi przewlekłości - na cele prowadzonej działalności produkcyjnej, przede wszystkim poprzez spłatę zobowiązań kredytowych i obniżenie kosztów obsługi niewątpliwie istniejącego w tym czasie stanu zadłużenia niezbędnego do prawidłowego funkcjonowania powoda. Stosownie do art. 15 ust. 1 ustawy z dnia 17 czerwca 2004 r. o skardze na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu przygotowawczym prowadzonym przez prokuratora i postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki (Dz.U Nr 179 poz. 1843), strona, której skargę uwzględniono, może w odrębnym postępowaniu dochodzić naprawienia szkody wynikłej ze stwierdzonej przewlekłości od Skarbu Państwa albo solidarnie od Skarbu Państwa i komornika. W orzecznictwie Sądu Najwyższego wskazuje się, że art. 15 przytoczonej ustawy nie tworzy swoistego uprawnienia do domagania się odszkodowania lub zadośćuczynienia, ale wskazuje na możliwość uzyskania pełnej kompensaty oraz ma charakter normy odsyłającej i określającej zakres prejudycjalnego związania. Przepis ten nie zwalnia strony od obowiązku wykazania przesłanek odpowiedzialności Skarbu Państwa w postaci szkody i związku przyczynowego pomiędzy jej powstaniem a przewlekłością (por. wyrok z dnia 6 maja 2010 r., II CSK 640/09, nie publ. oraz z dnia 19 marca 2015 r., IV CNP 38/14, nie publ.).

Powód od początku postępowanie definiował szkodę, którą poniósł wskutek przewlekłości postępowania oraz wskazywał na związek tak określonej szkody z przewlekłością postępowania; złożony w pozwie wniosek o dopuszczenie dowodu z opinii biegłego miał służyć- wraz z pozostałymi zaoferowanymi dowodami, w tym z dokumentów i zeznań świadków-weryfikacji twierdzeń powoda o poniesieniu wskazanego uszczerbku majątkowego oraz istnieniu normalnego, nie zaś nadzwyczajnego, atypowego związku między przewlekłością a szkodą. Zaslugują w związku z tym na uwzględnienie zarzuty sformułowane w ramach drugiej podstawy kasacyjnej, kwestionujące istnienie podstaw do oddalenia przez Sąd drugiej instancji wniosku powoda o dopuszczenie dowodu z opinii biegłego sądowego na okoliczności wskazane przez skarżącego zarówno w pozwie, jak i w apelacji. Sposób motywowania tej decyzji procesowej, polegający na

powołaniu się przez Sąd Apelacyjny na niewłaściwe sformułowanie zastrzeżenia powoda wobec postanowienia Sądu Okręgowego oddalającego ten wniosek (art. 162 k.p.c.), powodujący w konsekwencji niemożność zakwestionowania tej decyzji w apelacji, jak również wywody Sądu dotyczące modyfikacji tezy dowodowej, wskazują na nadmierny formalizm Sądu Apelacyjnego, uniemożliwiający stronie wykazanie szkody przez zweryfikowanie - przy pomocy wiedzy fachowej biegłego po analizie dokumentacji księgowej i finansowej powodowej spółki oraz zebranego materiału sprawy - tezy skarżącego o uszczerbku majątkowym wynikającym z opóźnienia w otrzymaniu należnej wierzycielowi sumy z egzekucji. Ustalenie, czy pomiędzy zdefiniowaną przez powoda szkodą a przewlekłością istnieje normalny związek przyczynowy w rozumieniu art. 361 § 1 k.c. należy oczywiście wyłącznie do sądu, jednakże niezbędne jest uprzednie ustalenie zakresu szkody i jej charakteru. Oddalenie wniosków dowodowych, zmierzających do ustalenia, wyjaśnienia oraz udowodnienia faktów istotnych dla rozstrzygnięcia sprawy stanowi naruszenie wskazanych w skardze przepisów postępowania - art. 217 § 1 i 3 w zw. z art. 227 w zw. z art. 232 w zw. z art. 278 w zw. z art. 391 § 1 i art. 382 k.p.c. mające istotny wpływ na wynik sprawy, jeśli ich konsekwencją jest następnie oddalenie powództwa jako nieudowodnionego. Wobec trafności zarzutów procesowych, decydujących o uwzględnieniu skargi kasacyjnej powoda, przedwczesna byłaby ocena zawartych w skardze kasacyjnej zarzutów materialnoprawnych, zwłaszcza, że kontrola prawidłowości zastosowania prawa materialnego jest możliwa dopiero w sytuacji prawidłowo ustalonego - z poszanowaniem przepisów regulujących dopuszczanie dowodów i ich przeprowadzanie przez sąd meriti- stanu faktycznego.

W tym stanie rzeczy, na podstawie art. 398¹⁵ § 1 k.p.c. orzeczono jak w sentencji.

jw

kc